

glede svoje družbe, ta je zgolj preprost najemnik, sejalec, ki razseva zrnje z mrzlo roko na mrzlo neobdelano polje.

Želja, da hoče uživati sad svojega truda, vnaša v izvrševanju poklica, veselje do izpolnjanja poslanstva, ki je nekakšna prirojena priljubljenost plemenitega človeka so malone odločilni pogoji uspeha istinitosti na polju odgoje. Vera v zmago plemenitega dela in v to, da je želja in težnja po polnosti najmočnejši dvigalec in znamenje junaštva, mora biti ne- ločljiv pogoj in neobhodno potrebno znamenje slovenskega pedagoga. Z golj delovanje za vzvišene ideje ustvarja hrabre posameznike in močne narode. Francoski pedagog škof Fel. Dupanloup piše o svojem delu „O vzgoji“ (De l'education) naslednje:

Vzgoja s svojim odličnim vplivom, ki ga ima na otroka in na rodovino, na prvotne življe vse družbe, ustvarja domače običaje, napaja društvene čednosti ter vzbuja nepričakovane čudeže intelektualnega nadvostvenega in verskega preropenja. Vzgoja tvori velikost narodov ter vzdržuje njih sijajnost; vzgoja prihaja v okoli njih upadku ter one, ki so propadli dviga, iz brezdna...

Kaj stori Bog, ako hoče udariti narod? Odvzame mu odgojnice, in kadar zmanjka teh, pa upade in gibne tudi narod...

Česa je torej treba, da se izobrazijo pokolenja, da se ohrani in, če je potrebno, tudi prerodi? Pred vsem drugim je treba ljude. Narodi se dvigajo, rastejo in vzdržujejo, pomlajajo in prerajajo po ljudeh. Torej ljudje je treba!...

Torej je in ostane na vse čase nezrušljivo pravilo, ki je potrjeno od vseh znanih mislecev in se tudi pojavlja v življenju narodov, da so od vrlih učiteljev odvisne tudi nivo omike ter vse druge iz tega izvirajoče konsekvence življenja slehrnega naroda.

Duhovnik Gregor Piramovič, govorec o potrebi dela: „Dolžnosti učitelja“, govori tako-le: „A da je od postopanja učitelja, od njega sposobnosti, razsodnosti in neprestanega prizadevanja odvisen tudi uspeh najboljših dejanj, to dokazati je glavni namen tega dela („Dolžnosti učitelja“).

Nadalje se poudarja v tem delu: „Nihče ne prinese z rojstvom s seboj nekakega znanja marveč se je slehrnemu treba učiti, treba se seznanjati s slehrno stvarjo, ki jo hočemo znati. Treba je bodisi vprašati ljudi ali knjige, treba je poslušati, premisljati, marljivo začeti, delati, ter si z delom pridobiti potrebnih spretnosti v kakršni si je bodi stroki. Torej tudi, ako hočeš, ali si vsaj primoran hoteti izvrševati dolžnosti učitelja, da se ne varaš zastran svoje vesti ter si ne nakopješ prevelike odgovornosti pred Bogom in pred ljudmi zaradi izgubljenih otroških let, zaradi stroškov, ki so jih imeli z njimi starši in dobrotniki; treba je, da se naučiš na vsak način tega rokodelstva vzgoje in poučevanja ljudi. Tvoja dolžnost je torej, da se prilagodiš do te velike čednosti, da strežemo ljudem. Ne reci, da si že dovolj sposoben za to, da vzgojuješ otroke, kadar znaš sam čitati, pisati in računati.“ (Konec.)

Delokrog krajnih šolskih svetov in šolskih vodstev.

Odlok obrajnega šolskega sveta v Ptuj na Štajerskem.

Wirkungskreis der Ortsschulräte und Schulleitungen.

Anlässlich eines speziellen Falles sieht sich der Bezirksschulrat veranlaßt, zur künftigen Vermeidung von unnötigen Reibereien zwischen Ortsschulräten, respektive einzelnen Mitgliedern derselben und Schulleitungen, den Ortsschulräten und insbesondere den Ortsschul-aufsehern, sowie den Schulleitungen einige nötige Belehrung über ihren Wirkungskreis zu erteilen.

Zunächst muß hervorgehoben werden, daß nach der Entscheidung des Verwaltungsgerichtshofes vom 25. April 1900 der Ortsschulrat systemmäßig nur zur Besorgung der administrativen Agenden des Schulwesens berufen ist.

Nach § 21., alinea 5 des Gesetzes vom 8. Februar 1869. L. G. Bl. Nr. 11, steht die Befugnis, etwa notwendige Anordnungen zu treffen, nicht einem einzelnen Mitgliede (des Ortsschulrates), sondern bloß der gesamten Körperschaft zu.

Im allgemeinen erschöpfen sich die Rechte eines einzelnen Mitgliedes des Ortsschulrates gemäß der Entscheidung des Verwaltungsgerichtshofes vom 20. November 1901 in die Rechte auf die Mitgliedschaft im Ortsschulrate und auf die Mitwirkung bei den Beratungen und Beschlussfassungen derselben.

Im besonderen ist allerdings der Ortsschulrat nach § 21., alinea 5 leg. cit., nicht nur gleich den übrigen Mitgliedern des Ortsschulrates berechtigt, die Schulen zu besuchen, um von den Zuständen derselben Kenntnis zu nehmen, sondern er hat das sogar auf seine Hauptaufgabe zu betrachten, insbesondere um der Schulleitung zur Abschaffung von Übelständen hilfe reich an die Hand zu gehen und dem Ortsschulrate über den Zustand der Schule zu berichten.

Es steht ihm aber zufolge Entscheidung des Verwaltungsgerichtshofes vom 25. April 1900 ebensowenig wie den übrigen Mitgliedern des Ortsschulrates das Recht zu, durch Fragestellung an die Schulkinder oder durch irgend welche während des Unterrichtes gemachten Bemerkungen aktiv in den Unterricht einzugreifen.

Auch hat er kein Recht, den Lehrpersonen in didaktisch-pädagogischen Gegenständen Ratschläge oder Weisungen zu erteilen, sondern fällt dies nach § 33., alinea 2 leg. cit., in die Wirksamkeit der Bezirksschulinspektoren.

Nach § 21., alinea 2 leg. cit., kann der Ortsschulrat nichts selbständig vornehmen, sondern hat er sich mit

dem Leiter der Schule im steten Einvernehmen zu erhalten.

Pettau, am 26. Juni 1907.

Ta odlok je objavil „Uradni List“ e. kr. okrajnega glavarstva v Ptujju meseca julija 1907. (Številka odloka 506.) Njegov prepis nam je poslal neki bojevnik za učiteljska prava. Povod temu je bil dopis, da je šel g. Matija Vanpotič, župnik v Podsredi, h kolegu v razred nadzorovat kot ud krajnega šolskega sveta. Razsodbe upravnega sodišča nas toliko ščitijo, da lahko postopamo v takih slučajih kakor rajni V. Strmšek. K temu je tudi prišel neki kaplanček v šolo nadzorovat, a on mu reče: „Dokler boste vi v šoli, ne bom nič učil.“ Tako je tudi storil, in kaplan jo je prav klavno popihal iz šole. V takih slučajih moramo učitelji solidarno postopati. Vsakdo naj posnema pokojnega Strmška v takem položaju. Če duhovnikom to ne bo všeč, se pa naj pritožijo. Duhovnik kot ud krajnega šolskega sveta ima iste pravice kakor drugi udje. Nič več in nič manj!

Seveda so ti gospodje jako domišljivi in bi radi vso oblast nad šolo v svoje roke dobili, da, ljudsko šolstvo preobrazijo po svoji želji. Pa kaj, da pri svojem početju zadenejo na odpor. Saj je že v veljavi državno-šolski zakon, čeravno je še precej pristižen, a v istini se še vpliv duhovščine nad šolo v zakonitem oziru ni dosti povečal. To je za nas tolažba. Na reakcijo pa moramo biti pripravljene. Kakor se od strani dobrih politikov prerokuje, ta ne bo dolgo trajala.

Le tesna stanovska organizacija učiteljstva bo pripomogla, da še to dobo preživimo in da nam zasije lepša zarja bodočnosti. Nezakonitostim se pa uprimo z vso odločnostjo!

Opomba uredništva: K temu dostavku našega dopisnika pripominjamo, da govori o šolskem nadzorovanju na Štajerskem § 21. zakona z dne 8. februarja 1869, dež. z. l. št. 11. — Ta paragraf smo objavili na prilogi letošnje 30. številke z dne 24. julija (Pisarna. LXIV.) — Tako je ta zadeva zakonito rešena in uveljavljena.

Omalovaževanje učiteljstva.

Gornjegrajski predstojnik e. kr. okr. sodišča, g. Grebenec, je sklical na 6. t. m. ob 10. uri osnovni shod društva za varstvo in oskrb mladine v veliko dvorano gornjegrajske graščine.

Učiteljsko društvo je že prej nameravalo isti dan zborovati v Bočni, ali zaradi važnosti takega društva je preložilo svoje zborovanje v Gornji grad. S tem je bilo omogočeno, da se učiteljsko udeležijo shoda prepotrebne društva.

V dvorani smo videli nekaj e. kr. uradnikov, nekaj županov, oziroma občinskih odbor-nikov, nekaj zasebnikov, med temi več žensk, štiri duhovnike, čez 20 učiteljev in učiteljic.

Shod je otvoril sklicatelj g. Grebenec z nagovorom, v katerem je poudarjal, da bodimo pri tako važnem shodu edini, složni, pustimo strankarstvo na stran, temveč po geslu „Viribus unitis“ delujmo vsi v prid naše mladine.

Nato je sam predlagal v predsedstvo te-le gospode: za predsednika dekana Dovnika, za podpredsednika župnika Dekortija, za zapisnikarja kaplana Berka in za tega namestnika e. kr. kancelista Fluxa.

Tedaj za predsedstvo ustanovnega shoda za varstvo in oskrb mladine ni bil od navzočih e. kr. uradnikov, učiteljev, županov itd. nihče sposoben, pač pa je nadstrankar gospod Grebenec oktroiral v to predsedstvo kar tri duhovnike.

Oktroiral — ker ni dal svojega predloga niti na glasovanje.

Ogorčeno je bilo zlasti učiteljstvo zaradi-tega. In to po vsi pravici. Kdo ima več z mladino opraviti kakor ono, kdo pozna otroke bolje kakor ono, kdo je za mladino dosedaj največ deloval, se zanjo trudil — ali ni to bilo — učiteljstvo?!

Pa pride e. kr. deželnosodni svetnik g. Grebenec, mož, ki hoče biti vedno nad stran-kami — sicer pa je v Goranjem gradu že večkrat pokazal svojo klerikalno stran — in oktroira v predsedstvo, obstoječe iz štirih oseb, kar tri duhovnike.

Predsednik učiteljskega društva tov. Kelc je nato vstal in protestiral proti takemu „nad-strankarskemu“ postopanju.

Nato je ostavilo učiteljstvo zborova-lišče; zakaj ako e. kr. deželnosodni svetnik g. Grebenec misli, da ni razen duhovnikov niko-gar, ki bi bil sposoben sedeti v predsedstvu osnovnega shoda „Društva za varstvo mladine“ — pa naj se le sam senči pod plaščem du-hovnikov.

Učiteljstvo ve, kake važnosti je tako dru-štvo in bo gotovo vedno podpiralo take in enake inštitucije — toliko bolj, ker gre za nežno mladino.

E. kr. deželnosodni svetnik g. Grebenec pa naj nikakor ne misli, da bo z učiteljstvom komandiral ali z njim hotel pometati, mi bomo stali krepko na braniku za naše pravice in bomo vedno zahtevali to, kar nam pristoja — če bo morda gospodu Grebencu všeč ali ne.

Hrvaško učiteljstvo.

Savez hrvatskih učitelj-skih društev ima dne 17. t. m. v Za-grebu svojo XXXIII. glavno skupščino.

Poleg običajnih točk je na dnevnem redu predavanje ravn. učitelja Josipa Biničkega: „Kako bi prema potrebama današnjega vre-mena valjalo udesiti obrazovanje pučkoga učiteljsstva?“ — ter predavanje dr. Paje Radosa-vljevića iz eksperimentalne pedagogike in didaktike.

Hrvatski pedagoško-knji-ževni zbor ima dne 19. in 20. avgusta svojo XXXVI. glavno skupščino po običajnem dnevnem redu. Na dnevnem redu svečanostne seje pa je govor predsednika Stjepana Basarič-ka in predavanje dr. Paje Radosa-vljevića: „Podrijetlo nekih naših pedagoških idejala i novi idejali razvića.“

Hrvatsko društvo za una-predjenje vzgoja ima dne 17. avgusta

Poleg njih stopa dolgolas človek s štolo in z mašnim plaščem iz zlate ali srebrno vezene tkanine ter z razpelom v roki. Izprevod ob-stane. Tisti, ki vodi vso stvar, reče besedo, tajnik prečita pisanje, in ko je končal, se obrne tisti človek z dolgimi lasmi k onim, ki bodo z vrvmi obešeni od svojih bližnjih in jim beseduje o Bogu in o Kristu. Takoj po teh besedah raztopi rabelj — je jih pa več, ker eden ne more opraviti tako obširnega dela — nekoliko mila, namaže zanjke na vrveh, da bodo bolje držale, zagradi zvezane može, jim obleče mrtvaško srajco, jih odvede na morilni oder in jim položi svoje z milom namazane zanjke okrog vrata.

In dočim se godi tako leta in leta po vsi Rusiji, so glavni krivci teh dejanj — tisti, ki se gode po njih ukazu, tisti, ki bi jih mogli zabraniti — popolnoma preverjeni, da so takšna dejanja koristna, da, celo neizogibno potrebna. Ali se bavijo s tem, da iz-mišljajo nove metode in nastopajo z govori o tem, kako ubraniti Fincem, da ne bodo živeli po svoji volji, in kako jih prisiliti, da bodo živeli po volji nekaterih ruskih oseb, ali pa izdajajo povelja z namenom, da „naj bodo našitki na rokavih in ovratniki vojaških jopičev

iste barve kakor jopič sam, kožuhi tistih pa, ki jih smejo nositi, da naj nimajo vrvic okrog našitkov na kožuhu“.

To je strašno!

Najgrozovitejše na vsi tej stvari je, da vodi vse to nečloveško mučenje in pobijanje poleg neposrednega zla za žrtve in za njih rodovine in drugo, strašno in ogromno zlo s seboj, zlo za vesoljni narod, ker širi pohujšanje med vsemi ruskimi sloji, kakor se širi ogenj po suhi slami. To pohujšanje raste posebno med preprostim delavstvom, ker vse te krivice stokrat prekašajo vse, karkoli so storili in karkoli delajo zlega tatovi, roparji, in revolucionarji skupaj — zato, ker jih počenjajo tako, kakor da so nekaj nujnega, dobrega in neizogibnega. Različne naprave pa, ki so v pojmih naroda nerazdružljivo spojene s pravičnostjo in celo s svetostjo, to je senat, sinod, дума, cerkev, in car, jih ne le opravičujejo, marveč jih celo podpirajo.

To pohujšanje se širi s presenečajočo naglico.

Ljudje zdaj govore zdaj pišejo o usmr-čenjih, obešanju, klanju in bombah, kakor so govorili prej o vremenu. Otroci se igrajo

obešanje. Dečki gimnazijci, sko-rajšede deteta, se podajajo na ro-parske pohode in so pripravljene moriti, prav tako, kakor so se prej podajali na lov.

Ubijati velike posestnike zemljišč in pola-ščati se njih imetja, se vidi zdaj mnogim ljudem najboljše rešitev zemljiškega vprašanja.

Zasluga delovanja vlade, ki je dovolila ubijanje kot sredstvo v dosego njenih smotrov, je, da imajo zdaj od vlade pohujšani siromaki vse zločine, rope, tatvine, laži, mučenja in umore za najnaravnejše reči in za vredne človeka.

Da, strašna so dejstva sama v sebi, ali moralno, duševno, nikomur očitno zlo, ki ga povzročajo, je brez primera strašnejše!

*

Vi pravite, da počenjate vse te grozo-vitosti zato, da bi zopet napravili mir in red v državi.

Vi napravljate mir in red v državi!

S kakšnimi sredstvi ga napravljate? Z dejstvom, da vi, zastopniki krščanske oblasti, vodniki in učitelji, ki vas služabniki cerkve priznavajo in izpodbujajo, uničujete zad-njo sled vere v človeku, ker počenjate

največja hudodelstva: laži, zavrat-nosti, vsakovrstna mučenja in poslednji naj-strašnejši zločin, tisti umor, ne enega samega, temveč nešteto umorov, ki jih poizkušate iz-govoriti z bedasim sklicevanjem na teinone pa-ragrafe v vaših bedastih in lažnji-vih knjigah, ki jih bogokletno imenujete za kone.

Vi pravite, da je to edino sredstvo, ki more pomiriti ljudstvo in zatreti revolu-cijo; toda to je očitno napačno. Jasno je, da morete pomiriti narod samo takrat, če ustrezete želji po najpreprostejši pravičnosti, želji, ki jo izreka vse poljedelsko prebivalstvo Rusije, namreč želji po odpravljenju z asebne zemljiške posesti; samo takrat, če te posesti ne boste več potrjevali in če ne boste več na raznotere načine razburjali niti kmetov niti tistih neobvladanih razjarjenih ljudi, ki so pričeli ljuto borbo proti vam.

Vi, ki sedite pri krmilu, imenujete de- janja revolucionarjev „strahote in velike zlo-čine“. Ali oni niso storili ničesar, česar ne bi počenjali tudi vi in v neprimerljivo večjem obsegu...

Vi pravite, da morate čuvati sporočila preteklosti. In se zgledujete na dela ve-